

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОПТОВИХ РИНКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ У ФРАНЦІЇ

Ринденко Н.А., аспірант

Інститут економіки та прогнозування НАН України

Досліджено досвід державного регулювання і державної підтримки функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції (ОРСП) у Франції. Проаналізовано законодавство Франції в галузі регламентування діяльності ОРСП.

The experience of state regulation and the state support of functioning of the wholesale markets of agricultural production in France is investigated. The legislation of France in the field of a regulation of activity of the wholesale markets of agricultural production is analyzed.

Постановка проблеми: Інфраструктурне забезпечення збуту сільськогосподарської продукції шляхом створення сучасних цивілізованих каналів збуту залишається одним ключових питань в розв'язанні проблеми виведення агропродовольчої галузі економіки з кризи, підтримки дрібного товаровиробника. Слід відзначити, що частка виробництва сільськогосподарської продукції господарствами населення в Україні і надалі залишається вагомою і становить 55,1%. Саме у господарствах населення питання збуту виробленої продукції стоїть найбільш гостро. На відміну від сільськогосподарських підприємств, де канали збуту сільськогосподарської продукції більш стабільні, господарства населення вимушені продавати свою продукцію комерційним посередникам за заниженими цінами. В багатьох господарствах населення відсутній власний автотранспорт для доставки своєї продукції у міста на ринки та базари, де реалізувати продукцію можна за більш високими цінами. Також, важливим елементом є фактор часу. Зайняті вирощуванням сільськогосподарської продукції селяни позбавлені можливості здійснювати значні витрати часу на пошук більш економічно вигідних каналів збуту своєї продукції. Поки що, продаж комерційним господарюючим суб'єктам є основним напрямом збуту продукції для сільськогосподарських підприємств, на який припадає 82,5 % усієї реалізованої продукції рослинництва. У 2010 р. сільськогосподарські підприємства за цим напрямом реалізували 79% зернових культур, 90% олійних культур, 78,6% картоплі, 61,4% винограду, 58,8% баштанних культур. На ринку і безпосередньо переробним підприємствам реалізовано 13,6% рослинницької продукції [1].

Розбудова цивілізованих каналів збуту сільськогосподарської продукції з допомогою покриття всієї території України оптовими ринками сільськогосподарської продукції дасть змогу підтримати в першу чергу дрібного та середнього товаровиробника. Проте, поки що, відсутність ефективних, доступних для дрібного товаровиробника, каналів реалізації сільськогосподарської продукції виступає обмежувальним фактором щодо справедливого перерозподілу вартостей у механізмі ціноутворення. Таке положення речей продукує неефективність ринкового механізму, спричиняє

прояви асиметрії у взаємовідносинах „виробник – торгівля”, збільшення витрат на організацію збутової діяльності. Отже, є необхідним узгодження інтересів селян-виробників агропродукції через механізм кооперування, створення системи оптової і оптово-роздрібної торгівлі сільськогосподарською продукцією на засадах кооперації [2].

Формування цивілізованого аграрного ринку та ефективних каналів реалізації сільськогосподарської продукції увійшло до активної фази розв'язання цього питання порівняно недавно, завдяки активній підтримці президента та уряду. Керівництвом країни приділяється значна увага розбудові цивілізованих каналів збуту сільськогосподарської продукції шляхом будівництва оптових ринків сільськогосподарської продукції (ОРСП) [3].

Проте, ОРСП складні інфраструктурні об'єкти, з тривалим строком окупності, які потребують багаторічного досвіду управління і ґрунтовних знань щодо ефективної експлуатації, вкрай важливої як для агропродовольчого комплексу зокрема, так і для країни в цілому. У зв'язку з цим дослідження закордонного досвіду функціонування ОРСП за кордоном, особливо в розвинених європейських країнах, дозволить ефективно впровадити найкращі тенденції на українських теренах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На важливість розв'язання проблеми розбудови дієвого організаційно-економічного механізму ринкової інфраструктури збуту сільськогосподарської продукції неодноразово наголошували в свої працях провідні українські вчені: Р.П. Саблук, Б.Й. Пасхавер, О.В. Шубравська, Л.В. Молдаван, А.В. Розгон, Р.П. Саблук, М.В. Гладій, Н.М. Міщенко, Р.Я. Корінець, М.П. Гриценко, Ю.П. Воскобійник, М.Й. Малік, О.М. Могильний, Н.Г. Копитець, Р.М. Шмідт, О.Г. Шпикуляк, Ю.Я. Лузан, В.В. Стегура, А.В. Степанець, О.Б. Звягінцева, В.А. Фостолович, І.С. Стасевич, О.А. Алейнікова.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити досвід державного регулювання і державної підтримки роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції у Франції та законодавче поле щодо регламентації їх діяльності з метою застосування найкращого європейського досвіду на українських теренах.

Виклад основного матеріалу дослідження: Франція належить до країни з давніми традиціями ринкової торгівлі та знаменитою на весь світ кухнею. Фернан Бродель в своєму монументальному дослідженні *Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст.* відмічає, що «ще до XV ст. Європа елімінувала найархаїчніші форми обміну. Ціни, які ми знаємо чи про існування яких здогадуємось, - це починаючи з XII ст., ціна які коливаються: доказ того, що наявні вже «сучасні» ринки і що вони, пов'язані один з одним, можуть накреслити обриси систем, зв'язків між містами. Насправді, практично тільки міста і містечки мали ринки. Надзвичайно рідко сільські ринки існували ще в XV ст.» с. 147. [4] На думку Броделя саме розвиток міст в середньовічній Європі дав поштовх розвитку ринків: «Місто Заходу поглинуло все, все підкорило своїм законам, своїм вимогам, своїм контролю. Ринок став одним з його механізмів». [4]

У Франції, значна частка продажів свіжих продуктів харчування все ще належить ОРСП і незалежним роздрібним продавцям, хоча супермаркети і отримали вагомий частку на ринку продажів продуктів харчування. Одна третина всіх продуктів харчування, які продані у Франції проходить через оптові ринки сільськогосподарської продукції (ОРСП). В країні функціонує 16 оптових ринків сільськогосподарської продукції, які є ринками «загальнонаціонального інтересу». Ринками загальнонаціонального інтересу є місця укладання угод, які не є роздрібними, з продуктами, перелік яких визначається спільною постановою міністрів-попечителів. [5]

Відповідно до ст. 1 постанови № 59-44 від 6 січня 1959 року віднесення ринків сільськогосподарської продукції і харчів до категорії таких, які мають загальнонаціональне значення, чи створення таких ринків, затверджуються декретом Державної ради, який приймається в результаті звернення Міністра економіки і фінансів, Міністра сільського господарства, Міністра внутрішніх справ, після консультацій з місцевими громадами, чи у випадку необхідності, з групами компетентних представників громад, а також зацікавленими торгово-промисловими і сільськогосподарськими палатами. [6]

Управління ринками загальнонаціонального значення може здійснюватись або місцевою громадою, або об'єднанням місцевих громад під наглядом державних органів, або господарським товариством змішаного типу, або іншою організацією, яка має статус юридичної особи і яка створена з цією метою відповідно до декрету державної влади.

Ставки платежів, які стягуються з власників, які отримали дозвіл на торгівлю, встановлюються управляючими і затверджуються префектами. Керуючий ринком повинен надати розрахунок планових витрат і доходів по ОРСП, який забезпечить його збалансоване фінансування.

Для ринків, які віднесені до категорії загальнонаціонального значення може передбачатись «захисна огорожа». Остання передбачає застосування певних заборон в середині. Захисна огорожа не дозволяє розширення чи створення в середині загорожі будь-якого підприємства, в середині якого фізична чи юридична особа здійснює продаж чи допоміжні операції, пов'язані з продажем, який відрізняється від роздрібного, тієї номенклатури продукції, яка зазначена у спеціальних переліках. Переліки затверджуються в кожному окремому випадку постановою одного з міністрів, які керують оптовими ринками. Заборона не розповсюджується на виробників і об'єднання виробників таких найменувань продукції, виробництво якої розташовано в середині захисної огорожі. Декрет, відповідно до якого встановлюється захисна огорожа, може забороняти на всій території, чи на одній чи декількох її частинах, діяльність будь-якої фізичної чи юридичної особи, пов'язану зі здійсненням в будь-якому вигляді продажу, чи допоміжних операцій, номенклатури продукції, яка заборонена до продажу відповідно до переліку, затверджених міжвідомчою постановою. Захисна огорожа ринків національного значення охоплює огорожу і портових територій. Продаж, окрім роздрібного, на території, яка огорожена, номенклатури продукції, яка внесена до спеціальних переліків продукції, заборонено.

Фізичним чи юридичним особам, відшкодовуються збитки, яких зазнав їх бізнес внаслідок введення в дію декрету. Відшкодування збитків полягає в наданні в межах території ринка загальнонаціонального значення будь-якому з торговців, який зазнав утисків в результаті введення захисної огорожі, місця, еквівалентного споруди, яку відняли. Надане місце в межах території ринка повинно дозволяти проведення комерційної діяльності також роду і в тих же розмірах, що дорівнюють середнім розмірам, які досягнуті на попередньому місці, протягом трьох років, перед цим.

ОРСП у Франції за своєю організаційно-правовою формою є господарськими товариствами змішаного типу. Основним видом діяльності цих товариств є управління ринком. Статут товариства затверджується декретом Державної ради, який прийнятий за поданням Міністра внутрішніх справ, Міністра економіки і фінансів, а також Міністра сільського господарства. Більша частина акцій в цьому товаристві повинна належати представникам держави. Крім того, відповідно до національного законодавства, діють нормативні акти, які передбачають участь департаментів і комун в змішаних господарських товариствах, а також щодо їх представництва в цих господарських товариствах. Товариство випускає акції, які є іменними. Вони поділяються на дві категорії: А і Б. Акції категорії А належать представникам держави; акції категорії Б можуть бути продані тільки з згоди ради господарського товариства з дотриманням умов, оговорених в статуті. Директор ринку може бути призначений чи звільнений від своїх повноважень тільки з згоди уповноваженого урядом комісара.

Керування ринками національного значення може здійснюватись адміністративними органами департаментів, комун, синдикатів, утворених комунами, чи синдикатів змішаного типу, утворених районами міста чи місцевими общинами. Керування здійснюється автономно в фінансовому відношенні, і, крім того, структура, якій доручено управління ринком, може бути зареєстрована як юридична особа, яка підпадає під нормативно-правові положення про державні підприємства.

Адміністративна рада ринка, чи інша рада, яка її заміняє, призначається наполовину з представників зацікавлених місцевих общин, і наполовину з представників префекта. Нагляд за діяльністю ринків національного значення здійснюється Міністром економіки і фінансів, Міністром сільського господарства і Міністром внутрішніх справ або Комітетом, який опікується ринками загальнонаціонального значення.

Користувачами ринків національного значення є:

- оператори ринка – продавці, покупці, а також посередники – в межах, оговорених внутрішнім регламентом;
- інші користувачі, зокрема, підприємці і споживачі послуг обладнання, споруд, які надаються ринком в межах його території.

Для того, щоб отримати дозвіл на продаж в спеціально відведених торгових місцях, окремий продавець чи об'єднання таких продавців повинні надати керуючому ринком свідоцтва, які доводять якість товарів, які ними пропонуються до продажу. Виробники можуть продавати продукцію лише влас-

ного виробництва. Оптовим торговцям-посередникам заборонено виступати у якості покупців товару, який їм доручено продавати. Продавці і перекупники повинні зберігати протягом трьох років дублікат накладної чи бюлетеня про продаж і надавати його на будь-яку вимогу керуючого ринком чи представника ринку. Цей документ повинен містити прізвища покупця і продавця, а також, вказувати, чи діяв продавець від свого і чужого імені. Він повинен вказувати характер продукту, який продається, кількість, ціну партії, а також, будь-які інші показники, встановлені внутрішнім регламентом ринку, які дозволяють оцінювати рівень цін.

Дозвіл займати торгове місце на ринку видається на наступні категорії торгових місць: 1. обладнане торгове місце; 2. площадка; 3. обладнане торгове місце в спеціально обладнаному приміщенні, торговий відсік, зал, поверхню з покриттям, чи погрузочну платформу, виділену для загального користування визначеним категоріям чи всім продавцям, відповідно до умов, закріплених внутрішнім регламентом ринку. Той, хто бажає скористатись правом на торгове місце, повинен отримати від керуючого ринком концесію (дозвіл на оренду) і сплатити за надане йому право власності у відповідності до порядку, встановленого адміністративною радою або префектом. Концесія на торговельне місце зобов'язує отримувача нести особисту відповідальність за його експлуатацію.

Відповідно до французького законодавства ринок повинен забезпечити надання користувачам загальних послуг, плата за які вносяться всіма користувачами: водо та електропостачання, каналізація, дороги, освітлення загальної території, паркування, вивіз сміття, а також послуги всіх санітарно-гігієнічних служб, які потрібні для забезпечення життєдіяльності ринку. Керуючий ринком може запроваджувати інші служби, які оплачуються користувачами у розмірі, який залежить від того, до якої категорії вони відносяться: опалення чи кондиціонування приміщень, навантаження і розвантаження товарів, відновлення тари, реєстрація відомостей про продаж.

Провідним ОРСП у Франції є ринок Ронжі, який розташовано в шести кілометрах на південь від Парижа, на перетині головних автострад, неподалік від аеропорту Орлі. ОРСП Ронжі постачає продукти харчування для міста Париж, сусідніх регіонів та сусідніх країн. Ронжі, найбільший ОРСП Європи, обслуговуючи більш ніж 18 мільйонів споживачів, в межах 150 кілометрового радіусу Парижа. Площа ринку – більше ніж 230 гектарів і більше 550 000 м². На ринку працює більше ніж 1400 компаній: оптові торговці їжі, імпортери, логістичні компанії, постачальники їжі для супермаркетів. [7]

В 2010 році через загальний товарообіг ринку склав більше 1,4 млн. тон. Товарообіг оптових торговців в 2010 році склав більше 5 млн. євро, товарообіг інших компаній, які працюють на ринку - більше 2 млн. євро. В цьому ж році спостерігалось прибуття нових компаній на ОРСП Ронжі. [8]

Ронжі – це більше ніж ринок, це центр розподілу і постачання якісних продуктів харчування для більшої частини Європи. Щоденно спеціальним підрозділом Міністерства сільського господарства, який розташовано на ринку, проводиться моніторинг цін на продукцію, яка реалізується через ОРСП.

Компанія Semmaris, була створена французьким урядом, щоб розвинути ринок і керувати ним. Держава є головним акціонером ОРСП Ронжі, якій належить більш ніж 50% акцій (4,9 млн. євро). Іншими акціонерами є місто Париж, місцеві органи влади і та інші акціонери, яким належить приблизно 15% акцій ринка. Доход компанії Semmaris збільшується від орендної плати офісів оптовим торговцям і іншим орендарям. Доходи використовуються для модернізації ринка та погашення позики від держави, яка надана на початку будівництва ринка в 1960-тих роках. Земля, на якій знаходиться ринок, належить державі, яка надала концесію Semmaris до 2017 року, з метою будівництва ринка та керування внутрішнім ринком їжі. Компанія Semmaris, яка керує ринком, приділяє велику увагу інвестиційній діяльності. В 2010 обсяг інвестицій компанії в розвиток ОРСП Ронжі склав 39,6 млн. євро. [8]

ОРСП Ронжі зазнав головної реконструкції, особливо м'ясний сектор, сектор домашньої птиці та молочних продуктів в 1990-тих роках. В результаті, в залах, які мають справу з переліченими продуктами, тепер повністю охолоджені, і посилені заходи гігієни і вимоги до працівників. На ринку Ронжі можна знайти найбільш спеціалізовані продукти з різних регіонів Франції, з метою задоволення найрізноманітніших уподобань парижан. Мешканці Парижа – переважно люди, які приїжджають з інших куточків Франції. Оскільки більшість цих людей має бажання коштувати продовольчі продукти, до яких вони звикли, роздрібні продавці в Парижі повинні продавати продукти з різних регіонів Франції, щоб задовольнити найвибагливіші уподобання парижан. Треба врахувати той факт, що французька культура харчування базується на тих продуктах, які надходять з певних регіонів країни і вироблені певним чином, який може відрізнитись від метода виробництва, в іншій області. Мешканці Парижу все ще віддають перевагу придбанню продуктів харчування у незалежних роздрібних продавців на роздрібних ринках, а не в супермаркетах. Французькі супермаркети мають середню частку на ринку - 68% продаж свіжих продуктів харчування і не є провідною ланкою у французькій системі постачання продуктів харчування населенню. Тільки 37% фруктів і овочів, вироблених у Франції, реалізовані через супермаркети. В Парижі, 65% свіжих продуктів харчування реалізовано маленькими незалежними роздрібними торговцями. Це пояснюється схильністю мешканців міст купувати продукти харчування у незалежних роздрібних продавців. Держава захистила маленькі і середні підприємства в центрах міст, щоб забезпечити незалежну торгівлю у містах. Закони від 1973, 1986, 1996 років обмежили розширення мереж супермаркетів у Франції. Щоб побудувати новий супермаркет, роздрібні торговці повинні отримати дозвіл місцевої ради, на яку покладено функції захисту інтересів маленьких і середніх підприємств. В результаті, великі магазини, які реалізують харчі, в центрі міста Париж дуже обмежені. Мережі супермаркетів відчували знаний опір намірам придбати менші магазини продовольчих товарів у Франції.

З метою захисту внутрішнього ринку, французький уряд проголосив ОРСП Ронжі ринком національного інтересу. Також, Ронжі, як і інші ОРСП

загальнонаціонального інтересу, був захищений «захисною огорожею» радіусом 20 км. В межах цієї зони захисту всі великі оптові торговці повинні приїхати до ринку Ронжі, щоб торгувати. Якщо вони не мають бажання торгувати на ОРСП Ронжі, вони повинні залишити зону, в якій діють правила захисної огорожі, і торгувати поза нею. Більш дрібні оптові торговці в зоні захисної огорожі не можуть розвивати свій бізнес, якщо вони не присутні на ринку. Ця політика захистила діяльність оптових торговців на ринку, і дозволила Ронжі розвиватись і по сьогодні. Сьогодні, політика зони захисної огорожі не така сувора, проте ринок отримав достатній імпульс для того, щоб розвиватись далі, щоб достойно конкурувати з оптовими торговцями в радіусі зони захисної огорожі. І навпаки, всі головні оптові торговці в Парижі і передмістях намагаються мати торговельне місце на ОРСП Ронжі, навіть при тому, що в них може бути торговельна діяльність в інших регіонах.

Найбільш динамічно в останні роки на ринку розвиваються напрями торгівлі пов'язані з торгівлею квітами та їх художнім оформленням, а також діяльність пов'язана з наданням логістичних послуг, послуг пакування, продаж інструментів і т. д. На території ринку працюють автозаправочні станції, дилери транспортних засобів, та інші представники непродовольчої групи товарів, в яких мають потребу виробники сільськогосподарської продукції та оптові торговці, які працюють на ринку.

З метою підвищення впевненості серед французьких споживачів в безпеці продуктів харчування, які шукають найбільш якісні продукти після гучних скандалів в 1990-их років (губкова енцефалопатія великої рогатої худоби, наявність діоксину в курячому м'ясі, сальмонела в яйцях), влада ринку та оптові торговці доклали значних зусиль та вклали капітал в нову інфраструктуру і в успішні компанії зв'язків з громадськістю. В результаті на ринку були оновлено обладнання холодильних камер з різноманітними охолоджуючим режимами. Рекламна компанія ринку мала успіх в тому, щоб міцно зв'язати назву оптового ринку Ронжі з якісною їжею в свідомості парижан.

Компанія Semmaris, приділяє велику увагу міжнародній діяльності. В квітні 2010 року укладено угода щодо створення спільного підприємства (Shanghai Rungis Market Management Company Ltd) між компанією Semmaris та китайською сільськогосподарською компанією продуктів харчування Shenzhen. Капітал компанії – 12 мільйонів юанів, 46,6% статутного капіталу належить китайській компанії Shenzhen, 33,4% належить компанії Semmaris, 20% - уряду КНР. Основним завданням компанії є розвиток внутрішніх ринків в Китаї. [8]

Угода щодо технічної підтримки проектування та будівництва оптового ринку сільськогосподарської продукції в провінції Харьяна, в 46 кілометрах на південь від Делі, була підписана компанією Semmaris в Індії в 2010. Ринок буде розміщено на 200 гектарах. Основне завдання ринку – перерозподіл плодоовочевої продукції з метою спрощення товаропотоків між півднем і північчю країни. [8] Спеціалісти компанії Semmaris також здійснювали

консультації в Україні при розробці бізнес-плану київського оптового ринку сільськогосподарської продукції «Столичный».

Успішна робота та процвітання ринку Ронжі більшість закордонних дослідників пов'язують з сильною превентивною політикою уряду, яка спрямована на захист бізнесу маленьких і середніх оптових торговців і роздрібних продавців. Високі вимоги французів щодо якості їжі і високі вимоги французьких ресторанів та інших закладів харчування щодо якості продуктів, які вони закупають, було також прийнято до уваги владою ОРСП Ронжі і оптовими торговцями, які тепер продають не тільки високоякісні продукти, а і надають інші, пов'язані послуги, наприклад, поставка продукції покупцю. Керівництво ОРСП Ронжі має переконання, що влада Парижу продовжить оренду землі на земельну ділянку протягом наступних двадцяти років.

Висновки: Ефективна робота ОРСП у Франції підтримується з допомогою цілої низки протекціоніських заходів щодо забезпечення сприятливого клімату при роботі ОРСП. З метою ефективного регулювання та підтримки діяльності ОРСП у Франції затверджено законодавчі акти, в яких детально регламентовано широке поле питань щодо діяльності ОРСП. Законодавче поле України щодо регламентації та підтримки діяльності ОРСП потребує суттєвого розширення та вдосконалення. Потребує суттєвих доопрацювань Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції», зокрема в частині, щодо конкретизації питання організаційно-правових форм, в яких створюються ОРСП в Україні сьогодні, а також в питанні відображення частини держави і місцевих муніципалітетів в статутному фонді ОРСП. Потребують конкретизації питання справедливої оцінки вартості земельних ділянок, які виділяються під будівництво оптових ринків, та відображення їх вартості в статутному капіталі ОРСП. В Україні і досі не конкретизовано питання щодо державних органів, які здійснюватимуть контроль за діяльністю ОРСП, а також не створення законодавчо-нормативного поля щодо регламентації їх прав та обов'язків.

Література.

1. Державний Комітет статистики України. Сільське господарство України в 2010 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Методичні рекомендації щодо створення та функціонування кооперативних оптово-роздрібних ринків сільськогосподарської продукції. Автори-укладачі: Гриценко М.П., Воскобійник Ю.П., Корінець Р.Я., Копитець Н.Г., Лузан Ю.Я., Малік М.Й., Могильний О.М., Молдаван Л.В., Розгон А.В., Саблук П.Т., Саблук Р.П., Шмідт Р.М., Шпикуляк О.Г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minagro.gov.ua/.../metod.recomendacii_schodo_stvorennu_optovo-rozdribnih_rinkiv.doc.
3. Микола Присяжнюк: Створення мережі оптових ринків с/г продукції сприятиме залученню 10 млрд. грн. інвестицій в агроринок // РБК-Україна. - 23.02.2011 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/newsline/show/m-prisyazhnyuk-sozdanie-seti-optovyh-rynkov-s-h-produktsii-3022011161900>.
4. Фернан Бродель. “Материальная цивилизация, экономика и капитализм, XV-XVIII вв.” с. 147. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.i-u.ru/biblio/archive/brodel/11.aspx>).

5. Décret n°68-659 du 10 juillet 1968 portant organisation générale des marchés d'intérêt national. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006061578&dateTexte=20110916>).

6. Ordonnance n°67-808 du 22 septembre 1967 portant modification et codification des règles relatives aux marchés d'intérêt national. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do?cidTexte=JORFTEXT000000888454&idArticle=LEGIARTI000006527024>).

7. Rungis Key figures. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rungismarket.com/en/rouge/lessentiel/index.asp>.

8. Rungis international market. Annual report 2010. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rungismarket.com/en/rouge/lessentiel/index.asp>.

УДК: 314:711.13:316.3:33

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

***Руснак А.В., к.е.н., доцент, докторант кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»***

У статті досліджено економічні та соціальні особливості і проблеми розвитку сільських територій. Визначено засоби та шляхи подолання соціально-економічних проблем розвитку сільських територій

In the article investigational economic and social features and problems of development of rural territories. Certainly facilities and ways of overcoming of socio-economic problems of development of rural territories

Постановка проблеми. Прагнення України до інтеграції в Європейське співтовариство потребує невідкладного коригування та виправлення ситуації, що склалася на селі, та якнайшвидшого прийняття рішень у сфері розвитку сільських територій. Проблеми розвитку сільських територій існують у більшості країн світу, в тому числі високорозвинених. Проте, на відміну від України, ці проблеми вирішуються вже давно та комплексно, а, по-друге, становленню та функціонуванню сільських територій притаманні не характерні для інших країн особливості: економічні, природні, соціальні, політичні, культурні, адміністративні тощо, які зумовлюють необхідність пошуку, розробки та реалізації стратегій і програм розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем соціально-економічного розвитку сільських територій України приділяють увагу багато вітчизняних учених, зокрема В.Г. Андрійчук, О.Г. Булавка, Ю.Е. Губені, М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, О.І. Павлов, І.В. Прокопа, П.Т. Саблук, В.К. Терещенко, Л.О. Шепотько, В.В. Юрчишин та ін. Але вивчення даної проблеми в Україні залишається на недостатньому рівні, на відміну країн Європейського союзу, в яких діють програми, спрямовані на розвиток сільських територій.

Постановка завдання. Основним завданням дослідження є визначення особливостей та соціально-економічних проблем розвитку сільських територій з метою визначення засобів і шляхів подолання цих проблем.